

Euroopa noorte elumuutuste kaardistamine

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Euroopa noortel on jätkuvalt tööturul raskusi. Kuigi noorte töötusemäär on mõnes liikmesriigis hakanud langema, ei suutnud 23% ELi 28 liikmesriigi 15–24-aastastest noortest tööotsijatest 2014. aasta jaanuaris tööd leida. Mittetöötavate ja mitteõppivate noorte (NEET-noorte) arv kasvas 2012. aastal 14,6 miljonini, mis moodustab 15,9% 15–29-aastaste vanuserühma kuuluvast elanikkonnast.

Praegused majandusperspektiivid ning järsult langenud vajadus noorte töötajate järele on takistanud noorte edukat tööle siirdumist. Kooli lõpetamine peaks noore elus olema põnev aeg, kus pärast aastatepikkuseid ametlikke õpinguid asutakse esmakordselt tööle. Praegu aga on see elumuutus ebakindel, sest esimese töökoha saamine on keeruline ning võib mõnes liikmesriigis võtta kaua aega. Pikenenud tööhõivekriisi tõttu võivad noored olla sunnitud olema vähem valivad ja vastu võtma mitmesuguseid töökohti. Osalise tööajaga töötamine ja eriti ajutised lepingud on noorte töötajate seas palju rohkem levinud, mis võib teatavatel juhtudel lükata edasi nende tulevikuplaane ja täiskasvanuikka jõudmist.

Käesolevas aruandes analüüsitakse Euroopa noorte olukorda tööturul, keskendudes eelkõige nende koolist tööle siirdumisele, arvestades esimese töökoha leidmisele kuluvat aega pärast kooli lõpetamist ning jälgides ühtlasi üldisemat täiskasvanuikka jõudmist ja noorte vanust vanematekodust lahkumisel. Samuti uuritakse aruandes paljude selliste noorte inimeste visadust, kes on keerulisest olukorrast hoolimata suutnud töö leida, ning vaadeldakse nende üleminekut ajutiselt alalisele lepingule. Viimasena analüüsitakse aruandes valitud liikmesriikides rakendatud poliitikameetmeid, mille eesmärk on toetada koolist tööle siirdumist.

Poliitikataust

Noorte eduka koolist tööle siirdumise toetamine on muutunud Euroopa poliitilise tegevuskava keskmeks. 2012. aastal esitas Euroopa Komisjon rea meetmeid, nn noorte tööhõivepaketi, mille eesmärk on võidelda noorte töötuse ja sotsiaalse tõrjutuse lubamatult kõrge tasemega. Tunnistades, et tsüklilised ja struktuursed probleemid Euroopa tööturgudel on muutnud koolist tööle siirdumise pikemaks ja keerulisemaks, kutsus komisjon liikmesriike üles võtma meetmeid, et aidata noortel tööd leida.

Komisjoni ettepanek Euroopa Liidu Nõukogule noortegarantii rakendamiseks kõikides liikmesriikides võeti vastu 2013. aasta aprillis. Selle eesmärk on lühendada tööle saamiseks kuluvat ajavahemikku ning vähendada pikaajalist eemalolekut tööturult, hariduse omandamisest või koolitusest. Kuigi praegune arutelu keskendub sellele, et võimaldada noortel siseneda tööturule, tuleb tegeleda ka selle mõjuga muudele täiskasvanuikka jõudmisega seotud elumuutustele.

Peamised tähelepanekud

Töötuse ja mitteosalemise kulukus

Majanduskriis on kõikides liikmesriikides avaldanud inimestele negatiivset mõju, enim on see aga kahjustanud noorte tööalaseid väljavaateid ning ohustanud nende osalemist tööturul. 2013. aasta suvel tõsis 15–24-aastaste tööpuudus ELi 28 liikmesriigis üle 23%, mis on Eurostati andmetel kõigi aegade kõrgemaid tasemeid.

Ehkki töötuse määrad liikmesriigiti erinevad, on 18 riiki registreerinud noorte kõrgeima töötuse taseme alates kriisi puhkemisest, sh üheksa riiki registreerisid kõrgeima taseme 2013. aastal.

Arvestades, et 15–29-aastaste vanuserühma kuuluvast elanikkonnast 15,9% moodustasid 2012. aastal mittetöötavad ja mitteõppivad noored, on niivõrd suure hulga NEET-noorte osakaalu kahjulikku mõju Euroopa majandustele hinnatud 162 miljardile eurole, mis on peaaegu 10 miljardit eurot rohkem kui 2011. aastal.

Erinevused koolist tööellu siirdumisel

Käesoleva statistika mõju on täielikult mõistetav noorte elumuutuste kontekstis. Ehkki elumuutusi ei ole kerge mõõta, näitas aruande makroanalüüs, et täiskasvanuikka jõudmist tähistavad eri sündmused, nagu vanematekodust lahkumine ja lapsevanemaks saamine, on tugevalt seotud majandusliku iseseisvusega, mis saavutatakse edukal siirdumisel koolist tööellu.

Riikides, kus koolist tööellu siirdumine toimub kiiremini ja edukamalt, lahkuvad noored ka varem kodust. Selle põhjal joonistus liikmesriikide hulgas välja seitse põhimudelit. Skaala ühes otsas asuvad Põhjamaade ja praktikandi (Austria ja Saksamaa) mudeleid iseloomustavad tunduvalt kiirem jõudmine täiskasvanuikka ning siirdumine koolist tööle. Skaala teise otsas asuvad Ida-Euroopa ja Vahemeremaade mudelid, kus koolist tööle siirdumise keerukus ja problemaatilisus on seotud väga aeglase ning hilise iseseisvumise ja sõltumatuks saamisega.

Üldiselt toimub koolist tööle siirdumine sujuvamalt ja kiiremini neis riikides, kus kool ja töö on praktikaprogrammide abil rohkem ühendatud või kus noored saavad kooli ja esmaseid kogemusi tööturul tulemuslikult kombineerida.

Noorte probleemid seoses alalise tööga

Pärast esimest töökogemust peavad noored end tööturuga tugevamalt siduma ja leidma head karjääriväljavaated, et lõplikult täiskasvanuikka jõuda. Paraku näitavad analüüsid, et kriisi ajal on halvenenud noorte suutlikkus tööhõives püsida, millel on negatiivne mõju võimalusele saada alaline töökoht.

Lisaks leiti uuringus, et ajutise lepingu alusel töötavatel noortel on väiksem võimalus tööle püsida ning uuringuperioodi käigus jõudis neist alalise töölepinguni vähem kui neljandik.

Poliitikasoovitused

Viimasel ajal on liikmesriigid palju tegelenud selliste poliitikameetmete kavandamise ja rakendamisega, mis toetavad noori koolist tööle siirdumisel. Jõupingutuste tulemuslikkust on sageli keeruline hinnata, sest puudub igasugune süstemaatiline seire. Käesoleva aruande juhtumiuuringutes kirjeldatakse mitut võtmetegurit, mis toetavad sellise poliitika tulemuslikkust ning selgitavad, kuidas saaks koolist tööellu siirdumise suunamist parandada.

- Poliitika kavandamisel on oluline mõista, et noored on eri omaduste ja vajadustega mitmekesine rühm. Sama üldeesmärgiga poliitikat peaksid kasutama eri lähenemisi ning olema kohandatud individuaalsetele vajadustele koos individuaalse abiga isiklikelt nõustajatelt, kes püüavad leida optimaalse tasakaalu üksikisiku ja mis tahes sekkumise vahel.
- Edukate programmide määravaks teguriks on kõigi koolist tööle siirduvate osapoolte täielik koordineerimine. Tulenevalt erinevatest vastutusaladest ja eraldi eelarvetest on sellist koordineerimist aga väga keeruline saavutada.
- Enamikus riikides puudub programmide edukuse väljaselgitamiseks nende tulemuste süstemaatiline seire. Sellegipoolest pööratakse sellele tunduvalt rohkem tähelepanu ning selles vallas on oodata mõjukamaid tulemusi.
- Makromajanduslikel teguritel on oluline mõju selles vallas võetavate poliitikameetmete edukusele, kuna need võivad piirata teenuste ja töökohtade loomise rahastamist ning tekitada töötajate seas karmimat konkurentsi.

Lisateave

Aruanne „Mapping youth transitions in Europe“ („Euroopa noorte elumuutuste kaardistamine“) on avaldatud veebilehel <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1392.htm>

Lisateave: Massimiliano Mascherini, teadusjuht, mam@eurofound.europa.eu